

UNIVERZITET „UNION - NIKOLA TESLA” U BEOGRADU
FAKULTET ZA POSLOVNE STUDIJE I PRAVO U BEOGRADU

Nastavno naučnom veću Fakulteta

Senatu Univerziteta

Na osnovu Odluke Nastavno-naučnog veća Fakulteta za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union – Nikola Tesla” u Beogradu, br. 300-2/23 od 22.05.2023. godine, imenovani smo u Komisiju za ocenu doktorske disertacije kandidata Radivojević Miodraga, pod naslovom „Budžetsko finansiranje sistema odbrane Republike Srbije i mogućnosti unapređenja”.

Komisija u sastavu:

1. prof. dr Milan Radosavljević, redovni profesor Fakulteta za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union- Nikola Tesla“ u Beogradu - predsednik,
2. prof.dr Branko Tešanović, redovni profesor Fakulteta za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union- Nikola Tesla“ u Beogradu - mentor,
3. doc. dr Radovan Damjanović, docent Vojne akademije Univerziteta odbrane - član.

Podnosi sledeći

IZVEŠTAJ

1. PODACI O KANDIDATU

Radivojević Miroslava Miodrag, rođen 09.10.1978. godine u Loznici, završio je Vojnotehničku akademiju, smer finansijske službe, 2002. godine i time stekao zvanje diplomiranog ekonomiste. Kao oficir finansijske službe od čina potporučnika do čina kapetana u vojsci Srbije, radio je na dužnostima referenta i načelnika finansijske službe i rukovodio funkcionisanjem finansijskog i materijalnog poslovanja, finansijskog i materijalnog knjigovodstva u jedinicama vojske Srbije, realizacijom finansijskog plana i plana javnih nabavki. Master studije iz javnih finansija završio je 2009. godine i time postao master javnih finansija. U skladu sa stručnom spremom, postavljen je na više dužnosti u finansijskoj službi Vojske Srbije, gde u činu majora realizuje zadatke planiranja budžeta ministarstva odbrane i Vojske Srbije, učestvuje u organizaciji funkcionisanja plana javnih

nabavki, organizuje funkcionisanje finansijske službe u skladu sa Zakonima i propisima, vrši kontrolu finansijskog i materijalnog poslovanja jedinica i ustanova Vojske Srbije.

Od 2015. godine u činu potpukovnika finansijske službe dolazi na dužnost načelnika finansijske službe u Upravu za Obaveštajno-Izviđačke poslove Generalštaba Vojske Srbije. Na ovoj dužnosti učestvuje u organizaciji funkcionisanja Finansijske službe Generalštaba Vojske Srbije i učestvuje u organizaciji Računovodstvenog Centra sektora za Budžet i finansije ministarstva odbrane, ustanovi koja je zadužena za realizaciju plata i naknada, isplatu nabavki, poreza, knjigovodstvenu evidenciju, računovodstvo, virtmanska plaćanja, finansijsku kontrolu. Od 2018. godine se nalazi na doktorskim akademskim studijama – menadžment i biznis na Fakultetu za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union-Nikola Tesla”.

1.1 Spisak objavljenih radova do prijave doktorske disertacije

1. Radivojević. M. Lugonjić M. Primena novog računovodstvenog informacionog softvera u sistemu odbrane, ANTIM 2020,
2. Radivojević. M, Kuzmanović B. Crisis prevention of the current US administration, Bezbednost i mediji u kriznim situacijama, 2019,
3. Radivojevic M, Tešanović B. Eksterna revizija u funkciji upravljanja eksternim rizicima i kontinuitetom poslovanja, Politehnika 2019. godina.
4. Radivojević M. Tešanović B. Troškovi ishrane u Vojsci Srbije, monografija, Univerzitet „Union – Nikola Tesla” 2020. godina,
5. Radivojević M. Tešanović B. Strukturne promene i razvoja računovodstvenih informacionih sistema u sistemu odbrane, Monografija, Univerzitet „Union – Nikola Tesla” u Beogradu, Fakultet za poslovne studije i pravo
6. Radivojević M. Biševac G. Factors of a perfect strategy for relationships in organization – example of emotional economy, Sinteza 2019.
7. Radivojević M. Tešanović . Sistem interne kontrole i revizije u ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije, Bezbednost 2020.
8. Radivojević M. Majstorović M, Tešanović B, Digitalizacija računovodstvenih sistema kao menadžerski izazov, Digitalizacija i sajber bezbednost kao menadžerski izazovi, 2020 Bitolj S. Makedonija,
9. Majstorović M. i Radivojević M. Digitalizacija i opšta uredba o zaštiti podataka, Digitalizacija i sajber bezbednost kao menadžerski izazovi, 2020 Bitolj S. Makedonija,

10. Majstorović M, Radivojević M. Data protection and information security in the age of Corona virus (Covid-19) as a current problem of economic development, Belgorod, Russian Federation 2020,
11. Radivojević M. Majstorović M., Tešanović B. i Krmpot V. Increasing exports from Serbia as a an urgent problem of economic development, Belgorod, Russian Federation 2020,
12. Radivojevic M, Tesanović B, Majstorović M, Application of modern accounting information systems as a condition for better economic development, Belgorod, Russian Federation 2020.
13. Radivojević M., Tešanović, B. Unapređenje efikasnosti poslovanja ministarstva odbrane kroz modernizaciju računovodstvenih sistema, Vojno Delo, 2021,
14. Radivojević M., Tešanović, B, Majstorović M., Unapređenje efikasnosti poslovanja javnog sektora Republike Srbije, LEMIMA 2021.

1.2 Spisak objavljenih radova nakon prijave doktorske disertacije

1. Radivojević M., Tešanović, B., Veštačka inteligencija u funkciji unapređenja budžetskog poslovanja sistema odbrane Republike Srbije, LEMIMA 2023.
2. Šegrt S., Vučinić D., Mihajlović M., Radivojević M., The role of the banks' rating sistem in the alocation of loans, INTERNATIONAL review, Faculty of Business Economics and Entrepreneurship, ISSN 2217-9739, eISSN 2560-3353, No.1-2/2023, Beograd, 2023.

2. ISPOŠTOVANOST PROCEDURE ZA ODBRANU DOKTORSKE DISERTACIJE

Kandidat je upisao Doktorske akademske studije Menadžment i biznis na Fakultetu za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union Nikola Tesla” 2018. godine, u skladu sa statutom doktorskih studija položio je sve ispite predviđene planom i programom doktorskih akademskih studija, objavio je naučne i stručne radove radove u okviru doktorskih studija.

Doktorand je prijavio temu za doktorsku disertaciju u saradnji sa mentorom prof.dr Tešanović Brankom, na osnovu Odluke Nastavno-naučnog veća Fakulteta za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union – Nikola Tesla” u Beogradu formirana je komisija za ocenu podobnosti doktoranda i teme doktorske disertacije kandidata Radivojević Miodraga, pod naslovom „*Budžetsko finansiranje sistema odbrane Republike Srbije i mogućnosti unapređenja*”.

Komisija je dala pozitivan stav na podobnost doktoranda i teme doktorske disertacije, na osnovu čega se može zaključiti da je ispoštovana kompletna procedura za odbranu doktorske disertacije.

3. PREDMET ISTRAŽIVANJA

Predmet doktorske disertacije jeste budžetsko finansiranje sistema odbrane i mogućnosti unapređenja. Sam predmet proizilazi iz novog načina budžetiranja, kao odgovora savremenim rizicima i nedostacima društva i države koja je nadležna za finansiranje kako redovnih potreba sistema odbrane tako i procesa njegove reforme. Preduslov za unapređenje budžetskog finansiranja sistema odbrane je primena menadžmenta znanja i kvaliteta na svim nivoima i usvajanje progresivnih inovativnih ideja kao zamajca jednog novog razvoja i prerastanja u organizaciju koja uči. „Internet tehnologija, elektronske mreže, leteća robotika do elektromobila je promenila dizajn organizacija i doneli su brojne pogodnosti i udobnosti u različitim sferama. Paralelno sa tehnološkim, uvode se proizvodne, marketinške, organizacione i druge inovacije, različitog stepena uticaja od inkrementalnih do radikalnih i fundamentalnih promena“¹.

Ograničenost sredstava nameće, naime, htelo se to ili ne, prihvatanje drugačijeg, u osnovi ekonomskog stanovišta, koje se karakteriše:

1. potrebom za najboljim iskorišćenjem sredstava sa kojima se raspolaže za određene namene;
2. obavezom da se inoviraju poslovni procesi uvođenjem novih tehnologija, što mora biti praćeno adekvatnom normativnom, pravnom i organizacionom regulativom;
3. neophodnošću da se bude efikasan, što odgovara brizi da se utvrđeni ciljevi ostvare sa adekvatnim realno raspoloživim sredstvima i
4. obavezom da se zakonito raspolaže i permanentno kontroliše utrošak sredstava za ostvarivanje planiranih potreba.

Upravljanje finansijskim resursima odbrane predstavlja složen i dinamičan proces koji bitno utiče na funkcionisanje odbrane u budućnosti. To je ujedno i veliki izazov za donosiocе odluka u Ministarstvu odbrane, ali i za Vladu Republike Srbije.

Svrha uvođenja novog finansijsko-računovodstvenog sistema u programsko budžetiranje sistema odbrane, kao mehanizma za upravljanje finansijskim resursima može pozitivno uticati na: obezbeđenje neprekidnog rasta nivoa kvaliteta odbrambenih sposobnosti, povećanje efikasnosti

¹ М. Анђелковић, М. Радосављевић, А. Анђелковић, С. Пајић, „Неки проблеми и препреке у примени иновација и нових технологија у Србији“, у: проф.др Маја Анђелковић (ур.), Седма међународна конференција – Примена нових технологија у менаџменту и економији АНТИМ 2020, Универзитет Унион – „Никола Тесла“, Београд, 2020, стр. 57.

izvršenja odbrambenih zadataka, racionalno korišćenje raspoloživih resursa, obezbeđivanje adaptivnosti i fleksibilnosti procesa izvršavanja odbrambenih zadataka i usklađivanje razvoja komponenti sistema odbrane sa ukupnim razvojem države, ali i sa razvojem oružanih snaga u okruženju.

Kako je predmet doktorske disertacije budžetsko finansiranje sistema odbrane i mogućnosti unapređenja, svrha predmeta istraživanja se ogleda u adekvatnoj primeni finansijsko-računovodstvenog sistema u efikasnom i racionalnom planiranju i korišćenju raspoloživih finansijskih resursa i usklađivanju razvoja komponenti sistema odbrane sa ukupnim razvojem države.

Stoga je pravi zadatak menadžmenta sistema odbrane, kao njegove upravljačke komponente, da racionalno i efikasno upravljaju finansijskim resursima, povezujući ih sa definisanim ciljevima razvoja sistema odbrane.

4. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Razvijeni model odbrambenog planiranja zasnovanog na resursima i modernom finansijsko-računovodstvenom sistemu ne predstavlja samo budžetsku reformu, već je to novi analitički pristup i nadmetanje između alternativnih programa, znavljanja borbenih sistema i, konačno, višegodišnjih programskih ciljeva. Ovakav sistem odbrambenog planiranja u odnosu na prethodni je bolje definisan, strukturiran i racionalizovan za donošenje strategijskih i drugih važnih odluka u sistemu odbrane. Na osnovu polaznih osnova ovog rada mogu se definisati opšti i posebni ciljevi razvoja modela programskog budžetiranja kroz unapređenje finansijsko-računovodstvenog sistema.

Opšti cilj istraživanja je unapređenje načina planiranja u Ministarstvu odbrane kako za kvalitetniju tako i kvantitativno veću iskorišćenost raspoloživih finansijskih sredstava, što bi u krajnjem imalo pozitivan uticaj na efikasnost upravljanja finansijskim resursima odbrane. Ovakav sistem odbrambenog planiranja treba da obezbedi najbolju strukturu Ministarstva odbrane i Vojske Srbije (struktura snaga, opreme i podrške) koja se može dobiti u okviru fiskalnih ograničenja. Posebnih ciljeva ima više i njihovom realizacijom doprinosi se dostizanju opšteg cilja ovog rada.

Istraživanje je ukazalo na kritične tačke razlika u politici planiranja i realizacije finansijskih sredstava u sistemu odbrane primenom aktuelnog programskog budžetiranja bez finansijsko-računovodstvenog sistema i upotrebom modernizovanog, automatizovanog i digitalizovanog finansijsko-računovodstvenog sistema. To jest, da se utvrdi razlika u korisnosti primene savremenog

finansijsko-računovodstvenog sistema. Poseban naglasak je ispoljen na rešavanju problema koji su nastali budžetskim poslovanjem odbrambenog sistema koje nije zasnovano na menadžmentu ekonomskih znanja, menadžmentu upravljanja resursima i menadžmentu kvaliteta, što za posledicu ima neefikasan utrošak reursa prilikom realizacije zacrtanih odbrambenih ciljeva. Uzroci koji su doveli do ove situacije nalaze se u tome što menadžment odbrane ne poseduje veštine i znanja iz oblasti upravljanja finansijskim resursima i birokratskoj proceduri koja guši napredak i modernizaciju procesa. Savremeni pristup upravljanju resursima zasnovan na proverenim postulatima ekonomski razvijenih zemalja je neophodan da bi državni vrh koji je odgovoran za ulaganje novčanih sredstava u sistem odbrane, mogao da ima uvid u izradu planova naoružavanja i opremanja sistema odbrane, kao i njihovu razradu kroz programe i realizaciju kroz budžetiranje i poveže uložena novčana sredstva sa dostignutim ciljevima. Neophodno je insistirati da programi i projekti koji predstavljaju nosioce izvršenja odbrambenih zadataka i realizacije godišnjeg finansijskog plana, budu kvalitetnije definisani i određeni na osnovu realnih ulaznih pretpostavki o izazovima i pretnjama kao i potrebama sistema odbrane. Naravno, svi navedeni aspekti istraživanja treba da ukažu na razlike u uticaju na efikasnost upravljanja finansijskim resursima sistema odbrane.

Takođe, istraživanje je ukazalo na proces budžetiranja u armijama razvijenog sveta koje finansiranje svoje odbrane sagledavaju u realnijim okvirima. Budžetsko finansiranje odbrane razvijenih zemalja zasnovano je na realnim ekonomskim pokazateljima, koji uzimaju u obzir sve okolnosti u kojima se država nalazi, ekonomskoj i privrednoj snazi, mogućnosti ulaganja u naoružanje i vojnu opremu, pri čemu su ekonomski pokazatelji rezultat naučnih analiza i procena opravdanosti ulaganja u odbranu. Posebno je dat naglasak na naučnoj analizi odbrambenih zadataka, na osnovu koje se formiraju odbrambeni ciljevi zasnovani na naučno utvrđenim izazovima, pretnjama, uticajima i potrebama zemlje, po ugledu na ekonomski razvijene zemlje i na zemlje iz našeg neposrednog okruženja, koje su postale članice NATO. Iskustva njihovih armija kao i prednosti i nedostaci korišćenja programskog budžetiranja treba da se koriste kao informacije od značaja za rad i primenu u našem sistemu odbrane.

5. HIPOTEZE

Istraživanje je pokazalo da budžetsko finansiranje sistema odbrane funkcioniše uz nepotrebne troškove koji nastaju na mnogim mestima, a uzroci za to se nalaze u tome što menadžment odbrane na svim nivoima nema potrebna saznanja iz oblasti upravljanja resursima, upravljanja

znanjem i kvalitetom. Takođe, menadžment odbrane iz potrebe da upravlja sistemom, uz pomoć birokratskih procedura unifikacije i standardizacije poslovnih procesa, guši inovacije i uvođenje modernih tehnologija, što za posledicu ima nazadovanje budžetskog finansiranja. Takođe, kočenjem inovativnih procesa, pripadnici sistema odbrane koji se bave poslovima budžetiranja ostaju uskraćeni za informacije i saznanja o modernim svetskim kretanjima i tokovima finansija, ne usavršavaju se i ne usvajaju nove tehnologije. Na početku istraživanja dat je osvrt na situaciju u kojoj se zemlja nalazi što predstavlja izvor iz kojeg se crpe podaci za definisanje odbrambenih zadataka i ciljeva. Za realizaciju ovih zadataka i dostizanje odbrambenih ciljeva troše se resursi odbrane, ali kvantum ekonomskih znanja menadžmenta odbrane nije na potrebnom nivou i ne postoji strategija upravljanja resursima, pa prilikom realizacije odbrambenih zadataka dolazi do nepotrepnog rasipanja resursa, što za posledicu ima nedostatak istih. Međutim, primenom savremenog modela upravljanja resursima odbrane zasnovanog na modernizaciji budžetskog poslovanja, resursi bi mogli da se uštede i usmere na druge aspekte društva.

Generalna hipoteza istraživanja glasi: U kojoj meri će menadžment sistema odbrane racionalnije upravljati resursima odbrane, ako budžetsko finansiranje bude zasnovano na upravljanju znanjem, kvalitetom i primenom inovacija u računovodstvenom sistemu.

Uvođenje takve hipoteze pokazalo je, s jedne strane, potrebu i mogućnost racionalnijeg i efikasnijeg poslovanja upravljačkih struktura sistema odbrane, a, s druge strane, i neophodnost primene menadžmenta znanja kroz uvođenje inovacija i modernog finansijsko-računovodstvenog sistema. Naravno, isplativost ovakvog projekta će se uvek dovoditi u pitanje, a u savremenim uslovima poslovanja naročito. Generalna (opšta) hipoteza istraživanja je potvrđena kroz sva četiri dela disertacije, a posebno u završnom delu (Unapređenje menadžmenta znanja i uvođenje inovacija u cilju unapređenja budžetskog poslovanja sistema odbrane).

Prva posebna hipoteza glasi: Potrebno je racionalnije upravljati resursima odbrane kako bi se unapredilo budžetsko finansiranje sistema odbrane.

Analiza osnovnih polazišta i primena budžetiranja u sistemu odbrane (drugi deo disertacije) i upravljanje promenama u funkciji unapređenja menadžmenta sistema odbrane (treći deo disertacije) iskorišteni su u svrhu dokazivanja prve posebne hipoteze. Istraživanje je ukazalo da se upravljanje raspoloživim finansijskim sredstvima i ostalim resursima odbrane ne vrši racionalno, jer menadžment odbrane ne poseduje potrebna ekonomska znanja za upravljanje projektima i troškovima odbrane.

Usled nedostatka menadžmenta znanja i prakse upravljačkih struktura odbrane da se u budžetskom poslovanju ne primenjuju inovacije nego se procesi unificiraju i zagušuju birokratskim procedurama radi lakše realizacije procesa, upravljanje resursima odbrane je neracionalno, dolazi do rasipanja i nepotrebnih troškova. Kao posledicu imamo ne izvršavanje zadatih ciljeva, jer su za to potrebna dodatna novčana sredstva i tada se birokratskim postupcima prikazuje da je finansiranje sistema odbrane restriktivno i nedovoljno.

Kao zaseban problem u realizaciji budžetskog finansiranja odbrane, javljaju se javne nabavke. Postupci javnih nabavki se realizuju u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama u cilju pribavljanja potrebnih radova, dobara i usluga za potrebe normalnog funkcionisanja jedinica i ustanova Ministarstva odbrane i Vojske Srbije. Zakon o javnim nabavkama je obavezao sve aktere tržišne utakmice da ga se pridržavaju u cilju transparentnosti, sprečavanja zloupotreba i sukoba interesa. Takođe, svrha primene ovog zakona je i da se pribavljena materijalna dobra plate po što nižim cenama kako bi se ostvarile uštede. Međutim iz dokazane prakse se vidi da birokratska procedura koja se mora sprovesti i koja je propisana Zakonom o javnim nabavkama dovodi do suprotnog efekta, odnosno uopšte se ne ostvaruju uštede nego se dobra pribavljaju po skupljim cenama. Ovo je još jedan dokaz neracionalnog upravljanja resursima i potrebe da se unapredi budžetsko finansiranje odbrane.

Druga posebna hipoteza glasi: Potrebno je unaprediti menadžment znanja i kvaliteta u budžetskom poslovanju sistema odbrane kroz uvođenje savremenijeg finansijsko-računovodstvenog sistema.

Treći deo disertacije (upravljanje promenama u funkciji unapredjenja menadžmenta sistema odbrane) i četvrti i završni deo (unapređenje menadžmenta znanja i uvođenje inovacija u cilju unapređenja budžetskog poslovanja sistema odbrane) iskorišćeni su za potvrđivanje druge posebne hipoteze. Evidentno je da je budžetsko poslovanje sistema odbrane neracionalno i da postoje problemi ne posedovanja potrebnih ekonomskih znanja, tako da je kroz drugu posebnu hipotezu prikazana mogućnost funkcionisanja u okvirima raspoloživih resursa bez potrebe za dodatnim resursima za ostvarivanje ciljeva odbrane. Ključ rešenja problema je u inoviranju poslovnih procesa sistema odbrane sa novim tehnologijama koje na najjeftiniji način dovode do izvršavanja zadataka uz izbacivanje nepotrebnih birokratskih procedura koje otežavaju procese, u decentralizaciji budžetskog poslovanja na osnovne jedinice i ustanove sistema odbrane. Takođe rešenje se nalazi i u unapređenju

menadžmenta ekonomskih znanja koji će dovesti do boljeg upravljanja troškovima odbrane. Iskustva na ovom planu višestruko su potvrdila konsekventnost i ispravnost takvih postupanja.

6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Metodološki pristup istraživanju primeren je predmetu i ciljevima rada kao i prethodno navedenim osnovnim polazištima odnosno hipotezama. Fokus interesovanja usmeren je na proučavanje i ispitivanje odnosno određivanje svojstava osobenosti i vrednosti fenomena primene inovacija u programskom budžetiranju i njihovih uticaja na efikasnost upravljačkih struktura kako u sistemu odbrane tako i šire.

Imajući u vidu celinu istraživanja, a radi dostizanja postavljenih ciljeva i verifikacije pojedinih hipoteza, u istraživačkom postupku je neophodna primena metoda koje se uobičajeno koriste za istraživanje u ekonomskim naukama. Najpre će biti korišten istorijski metod u cilju analize dostignutog razvoja modela programskog budžetiranja u razvijenim zemljama sveta, njihovim armijama, dokle se došlo sa tim u našoj zemlji, koja treba da posluži za adekvatnu razradu problema, tj. za ustanovljavanje principa identifikacije i analize modela programskog budžetiranja sa stanovišta funkcije planiranja u sistemu odbrane. Ovaj metod je iskorišćen u prvom delu rada (istorijat odbrambenog planiranja i budžetskog finansiranja u sistemu odbrane). Prema tome, kroz istraživački postupak od metoda istraživanja koristiće se opšte naučne metode - iz skupa opštenaučnih metoda biće korišćene *statistički i komparativni metod*. Statistički i komparativni metod su korišćeni u drugom i trećem delu disertacije prilikom poređenja izdvajanja za odbranu u procentu od BDP-a i po godinama, zemalja u okruženju i ekonomski razvijenih zemalja. Takođe su ovde korišćeni statistički i komparativni metod da se prikažu izdvajanja država za odbranu ako se uzme u obzir odnos veličine države po broju stanovnika, broju vojnika i izdvajanja po glavi stanovnika i vojnika za odbranu. *Statističkim i komparativnim metodama* u trećem i četvrtom delu disertacije utvrdiće se stepen korisnosti primene menadžmenta znanja kroz uvođenje inovacija u budžetsko finansiranje u vidu primene finansijsko-računovodstvenog sistema.

Kroz istraživački postupak od metoda istraživanja koristiće se posebne naučne metode - za potpunu spoznaju predmeta istraživanja, pri obradi pojedinih celina. Tako će biti primenjene *metode analize stanja*, odnosno SWOT analiza. „SWOT analiza je alat za upoznavanje situacije u organizacijama, pa i u sistemu odbrane. Pomoću nje se može utvrditi gde je organizacija ili sistem odbrane najjači, odnosno koje su mu vrline, gde je najslabiji i koje su mu mane, koji potencijal ima,

odnosno gde postoji slobodan prostor za rast i razvitak i koje mu opasnosti prete i u kojoj tački je najslabiji. Na ovaj način se može bolje razumeti i okruženje. Podaci koji se dobiju ovom analizom mogu se koristiti za odluke koje su strateški važne, za uobličavanje rada i vizije sistema odbrane, utvrđivanje polja prvenstva u daljem razdoblju ili slično"².

Metoda bilansiranja ukupnih troškova sistema odbrane pre i nakon primene programskog budžetiranja koristiće se za utvrđivanje korisnosti primene koncepta programskog budžeta uz primenu finansijsko-računovodstvenog sistema u trećem i četvrtom delu disertacije. Veliku podršku pružaju i brojne tehnike sadržane u vidu savremenih informacionih sredstava, tehnika i tehnologija, koje omogućavaju veću dostupnost rezultata sekundarnih istraživanja s ovog polja i utiču na veću transparentnost literature savremenog načina upravljanja resursima odbrane primenom programskog budžetiranja kao i efekata njegove primene. Kako je reč o nameri da se iznesu sopstveni motivi i stavovi vezani za istraživačku problematiku sa namerom da se unapredi model programskog budžetiranja kroz primenu novog finansijsko-računovodstvenog sistema sa pozitivnim uticajem na efikasnost upravljačkih struktura u sistemu odbrane, istraživanje se može okarakterisati kao motivaciono kvalitativno istraživanje. Kombinacijom svih ovih metoda stvoriće se preduslovi za principijelnu i sveobuhvatnu analizu istraživanja problema koji je predmet doktorskog rada.

7. OPIS SADRŽAJA (STRUKTURA PO POGLAVLJIMA DOKTORSKE DISERTACIJE)

- Uvod
- Teorijska osnova doktorske disertacije
- Predmet istraživanja
- Značaj istraživanja
- Ciljevi istraživanja
- Hipoteze istraživanja
- Metodologija istraživanja
- Ostvareni naučni doprinos
- Globalna struktura istraživanja
- Rezultati dosadašnjih istraživanja

I poglavlje - ISTORIJAT ODBRAMBENOG PLANIRANJA I BUDŽETSKOG FINANSIRANJA U SISTEMU ODBRANE

1. Budžetski sistem odbrane Republike Srbije

1.1 Budžetsko finansiranje sistema odbrane Republike Srbije

² др С. Трандафиловић, мр М. Кнежевић „Финансирање система одбране и програмско буџетирање“ Београд 2013. године, страница 225.

- 1.2 Normativna uređenost finansiranja sistema odbrane
2. Prednosti i nedostaci neutralnog vojnog statusa Republike Srbije
 - 2.1 Organizacija dogovora o kolektivnoj bezbednosti ODKB
 - 2.2 Trenutna situacija u kojoj se Srbija nalazi
 - 2.3 Neutralnost Republike Srbije
 - 2.4 Srbija između NATO i ODKB
 - 2.5 Prednosti i nedostaci članstva u NATO
 - 2.6 Prednosti i nedostaci članstva u ODKB
 - 2.7 Zaključak

U prvom poglavlju disertacije iskazan je problem koji postoji u budžetskom finansiranju sistema odbrane, normativna uređenost budžetskog finansiranja kao i trenutna politička i ekonomska situacija u kojoj se Republika Srbija nalazi, a koja ima veliki uticaj na budžetsko poslovanje sistema odbrane Republike Srbije. Budžetiranje sistema odbrane se realizuje kroz programe i programske aktivnosti koji se na godišnjem nivou određuju i koji za sistem odbrane predstavljaju odbrambene ciljeve koje treba ispuniti kako bi se zemlja adekvatno pripremila za odbranu. Odbrambeni ciljevi se definišu na osnovu procene bezbednosnih uticaja, izazova i pretnji po sistem odbrane. U kontekstu navedenog, bezbednosni i vojni uticaji i pretnje nastaju zbog toga što Republika Srbija nije članica ni jednog vojnog saveza i vojno je neutralna ali se u političkom i ekonomskom smislu opredelila za članstvo u EU. U prvom poglavlju je dat okvir na osnovu kog se formira budžet sistema odbrane i nazire se problem koji nastaje prilikom realizacije budžeta, usled nedostatka integrisanosti principa efikasnosti i efektivnosti, odnosno da se prave stvari rade na pravi način.

II poglavlje - ANALIZA OSNOVNIH POLAZIŠTA I PRIMENA BUDŽETIRANJA U SISTEMU ODBRANE

1. Problemi finansiranja sistema odbrane
 - 1.1 Primena načela u planiranju i budžetiranju potreba i izvršavanju rashoda odbrane
 - 1.2 Specifičnosti finansiranja sistema odbrane
 - 1.3 Analiza finansiranja sistema odbrane po izvorima
 - 1.4 Problemi vezi sa klasifikacijom rashoda odbrane
 - 1.5 Potreba jedinstvenog uređenja
 - 1.6 Problemi u organizaciji planiranja, programiranja, budžetiranja i izvršenja

- 1.7 Planiranje, programiranje, budžetiranje i izvršenje u teoriji i praksi zemalja sa demokratskim uređenjem vlasti i tržišnom privredom
- 1.8 Novi ekonomski vidovi budžetiranja
2. Programsko budžetiranje
 - 2.1 Razlozi za uvođenje programskog budžetiranja
 - 2.2 Osnovni elementi programskog budžeta
 - 2.3 Faze u izradi programskog budžeta
 - 2.4 Primeri programskog budžetiranja u Crnoj Gori
 - 2.5 Kakav bi programski budžet trebalo da bude
 - 2.6 Dileme programskog budžetiranja
 - 2.7 Troškovi kao mera visine ulaganja
3. Primena programskog budžetiranja u sistemu odbrane Republike Srbije
 - 3.1 Karakter odbrane kao javnog dobra
 - 3.2 Nužnost izdataka za odbranu
 - 3.3 Odnos prema izdacima za odbranu

U drugom delu disertacije prikazani su problemi u finansiranju sistema odbrane i date su mogućnosti za njihovo prevazilaženje. Objasnjena je specifičnost finansiranja sistema odbrane koja se ogleda u stalnom nedostatku novčanih sredstava što predstavlja posledicu birokratskog načina upravljanja vojnom organizacijom uz nepoštovanje ekonomskih principa u poslovanju. Nespremnost na uvođenje inovacija koje će unaprediti budžetsko poslovanje sistema odbrane, predstavlja birokratski mehanizam gušenja menadžmenta ekonomskih znanja i menadžmenta kvaliteta. Bez primene savremene strategije upravljanja odnosima, menadžmenta znanja i kvaliteta, ne može se zamisliti upravljanje velikim organizacijama gde se ubraja i sistem odbrane Republike Srbije. U sistemu odbrane je neophodno uspostaviti novi način budžetskog finansiranja i računovodstveno finansijske metode upravljanja rashodima od najviših do najnižih nivoa hijerarhijske piramide. Finansijsko računovodstveni sistem oružanih snaga je kompleksan i predstavlja alat za praćenje finansijskih tokova. Imajući u vidu da su oružane snage veliki potrošač budžetskih sredstava neophodno je da njihov finansijsko računovodstveni sistem funkcioniše strogo u skladu sa ekonomskim principima ali i principima transparentnosti i odgovornosti u korišćenju budžetskih sredstava namenjenih odbrani.

III poglavlje - UPRAVLJANJE PROMENAMA U FUNKCIJI UNAPREĐENJA MENADŽMENTA SISTEMA ODBRANE

1. Upravljanje promenama u sistemu odbrane
 - 1.1 Suočavanje vojnog menadžmenta sa problemima
 - 1.2 Suočavanje vojnog menadžmenta sa promenama i donošenje odluka
 - 1.3 Uticaj efektivnosti, efikasnosti i stručnih lica iz kolektiva na donošenje odluka
 - 1.4 Karakteristike dobrog menadžera u sistemu odbrane (kakav bi menadžer trebao da bude)
 - 1.5 Izvori menadžerske energije u sistemu odbrane
 - 1.6 Uzajamno poštovanje i poverenje
 - 1.7 Životni ciklusi organizacije faze rasta i starenja
 - 1.8 Institucionalizovanje preduzetništva i sprečavanje starenja organizacija
 - 1.9 Organizaciona arhitektura
 - 1.10 Hijerarhijska struktura nadležnosti
2. Unapređenje finansijskog poslovanja sistema odbrane
 - 2.1 Finansijsko upravljanje i kontrola
 - 2.2 Kontrolno okruženje, upravljanje rizikom i interna kontrola
 - 2.3 Uspostavljanje sistema interne kontrole
 - 2.4 Problemi u funkcionisanju finansijskog upravljanja i kontrole
 - 2.5 Funkcionisanje finansijskog upravljanja i kontrole u sistemu odbrane
3. Upravljanje budžetskim poslovanjem sistema odbrane Republike Srbije
 - 3.1 Sistem planiranja, programiranja, budžetiranja i izvršenja
 - 3.2 Analiza odbrambenog planiranja
 - 3.3 Odbrambeno planiranje kao kontinuirani proces
 - 3.4 Funkcionisanje odbrambenog planiranja
 - 3.5 Upravljanje finansijskim resursima odbrane
 - 3.6 Programiranje u sistemu odbrane, analiza i struktura programskog budžetiranja
 - 3.7 Finansijski plan sistema odbrane

U trećem poglavlju doktorske disertacije ukazano je na obavezu upravljanja promenama i suočavanja vojnog menadžmenta sa problemima i potrebom brzog reagovanja i donošenjem odluka. Ukazano je na strategiju upravljanja organizacijom, izvorima menadžerskog autoriteta kao i neophodnošću podmlađivanja sistema odbrane kao organizacije. Mlada organizacija bez obzira koliko godina postoji je ona organizacija koja je spremna na promene i fleksibilna je, organizacija koja

postane troma, nefleksibilna i neosetljiva na promene postaje stara organizacija i ako se ne promeni preti joj faza birokratizacije i izumiranje odnosno nestajanje. U kontekstu navedenog fleksibilnost vojne organizacije i njeno „podmlađivanje“ podrazumeva modernizaciju finansijsko računovodstvenog sistema, odnosno uvođenje automatizovanog i digitalizovanog sistema koji će obezbediti najviši nivo ažurnosti u praćenju finansijskih tokova.

Takođe, novi finansijsko računovodstveni sistem i način budžetskog programiranja i finansiranja, obezbediće najviši nivo vojne ekonomije i transparentnosti u budžetiranju i realizaciji odbrambenih ciljeva.

IV poglavlje - UNAPREĐENJE MENADŽMENTA ZNANJA I UVOĐENJE INOVACIJA U CILJU UNAPREĐENJA BUDŽETSKOG POSLOVANJA SISTEMA ODBRANE

1. Budžetiranje sistema odbrane

1.1 Proces izrade finansijskog plana sistema odbrane

1.2 Izvršenje kao faza odbrambenog programskog budžetiranja

1.3 Izvršenje budžetiranja sistema odbrane

1.4 Budžetsko finansiranje sistema odbrane

1.5 Eksterni faktori budžetiranja sistema odbrane

1.6 Unapređenje faze izvršenja odbrambenog planiranja

1.7 Merenje uticaja spoljnih faktora na budžetsko finansiranje sistema odbrane

1.8 Merenje uticaja unutrašnjih (internih) faktora na budžetsko finansiranje sistema odbrane

Zaključak

U četvrtom i završnom poglavlju doktorske disertacije primenom SWOT analize izvršeno je upoređivanje i merenje spoljašnjih uticaja na sistem odbrane, gde je sagledano kako se ovi uticaji odražavaju na snage i slabosti sistema odbrane. Takođe sagledani su i unutrašnji uticaji na sistem odbrane i prikazano kako se oni reflektuju na šanse koje sistem odbrane može ostvariti i koje su pretnje koje mogu ugroziti poslovanje sistema odbrane. Na ovakav način došlo se do zaključka da se mora maksimalno unaprediti menadžment znanja i strategija upravljanja organizacijom kroz upravljanje odnosima među zaposlenima. Neophodno je unapređenje menadžmenta kvaliteta izvršavanja zadataka u sistemu odbrane, uvođenje inovacija, digitalizacija, elektronskog poslovanja, modernizovanje upravljačkih sistema. U cilju unapređenja budžetskog poslovanja sistema odbrane neophodno je uvesti novi finansijsko-računovodstveni sistem koji predstavlja inovaciju zasnovanu na menadžmentu ekonomskih znanja i menadžmentu novog kvalitet budžetskog poslovanja sistema odbrane.

8. OSTVARENI REZULTATI I NAUČNI DOPRINOS

Ostvareni naučni doprinos ovog doktorskog rada se ogleda u tome što su kroz istraživanje produbljena i unapređena naučna saznanja iz oblasti vojne ekonomije a time i ekonomske nauke u celini. Kako su osnovni predmeti u izučavanju vojne ekonomike, efikasnost i efektivnost u vojnoj organizaciji, istraživanje je pokazalo da je ekonomski način razmišljanja jedini način za unapređenje poslovanja sistema odbrane u uslovima ograničenih resursa. Ovo je značajno, jer se u vojnoj organizaciji prednost daje efikasnosti na račun efektivnosti, tj. da je najbitnije ostvariti definisani cilj, često ne ulazeći u to kolike ekonomske žrtve to ostvarenje košta. Najveća uspešnost se ostvaruje kroz sinergiju, koja rezultira integralnom pristupu, čiji su rezultati veća efikasnost i efektivnost, tj. da se rade prave stvari na pravi način, što je u svakoj, a posebno u odbrambenoj organizaciji koja je kompleksna i specifična. Ispostavlja se da se svaki cilj može ostvariti, ali se i organizacioni sistem odbrane nalazi pred posebnim izazovom, kako bitne ciljeve istog ostvariti uz najniže troškove. Ovo utoliko pre što je odbrambena organizacija veliki korisnik (potrošač) nacionalnog budžeta, pa i marginalne uštede i racionalnije poslovanje dovode do pozitivnih rezultata, jer se već danas, a posebno će se u budućnosti javnost tražiti odgovor, kako se troši dinar u odbrambenom sistemu. U navedenom kontekstu potrebno je da komandno rukovodeći kadar (top menadžment) sistema odbrane raspolaže većim kvantumom ekonomskih znanja jer ona znatno zaostaju iza tehničke sfere, koja je na zavidnom nivou.

U skladu sa prethodnim je svakako primena novog budžetskog finansiranja i računovodstveno finansijske metode upravljanja rashodima od najviših do najnižih nivoa hijerarhijske piramide. Finansijsko računovodstveni sistem odbrambenog sistema je vrlo složen ali je i podloga na kojoj se realizuju i svi finansijski tokovi. Ovaj sistem treba da obezbedi ekonomiju vojnog poslovanja, ali i povećanu transparentnost i odgovornost u korišćenju budžetskih sredstava namenjenih odbrani. Budžetiranje treba shvatiti kao tehnologiju koja ima svoja pravila, tj. da se budžetiranje sprovodi na nivou pojedinih vojnih programa, a ne samo po kategorijama rashoda koji su predviđeni odgovarajućim kontnim, ili drugim okvirima. Programe u navedenom smislu treba shvatiti kao aktivnosti koje imaju nekih zajedničkih karakteristika i koji se sprovode u cilju ostvarenja konkretnih odbrambenih ciljeva, kao što su uređenje teritorije, ili poboljšanje tehničke, logističke delatnosti, obuka kadrova, i sl.

Navedeno je moguće ostvariti i novim tehnikama finansijsko računovodstvenog sistema, što je i prikazano u radu. Ove tehnike omogućavaju da se efikasno kontroliše punjenje i trošenje vojnog

budžeta, povećava transparentnost u upravljanju sredstvima, ali i predstavlja osnovu za nove cikluse planiranja. U navedenom kontekstu potrebno je sistem budžetiranja i finansiranja kao i finansijsko računovodstvene tehnike modernizovati uz korišćenje savremenih softvera. Vojni budžet se donosi i usvaja na godišnjem nivou na osnovu ciljeva koje treba ostvariti u toj godini, po propisanoj proceduri, pri čemu se uzimaju u obzir globalne i(li) regionalne opasnosti i pretnje, a u poslednje vreme i terorizam. U ovoj doktorskoj disertaciji su kroz SWOT analizu prikazane opasnosti i pretnje sistemu odbrane Srbije, kao osnove budžetskog planiranja i finansiranja.

Doktorski rad unapređuje odbrambenu ekonomiju kao nauku kroz produbljivanje ekonomskog aspekt u odbrambenom ambijentu kod nosioca vojno-ekonomskih, odnosno materijalno-finansijskih organa i daje viziju vojnom rukovodstvu (top menadžmentu) na značaj finansijsko računovodstvene funkcije u odbrambenoj organizaciji, bez koje se ne može zamisliti uspešno upravljanje, odnosno rukovođenje i komandovanje. Jasno je da navedeno treba posmatrati sa stanovišta sticanja novih znanja, veština i iskustava, kao i implementacije u kompletnom sistemu odbrane.

Naučni doprinos ove doktorske disertacije je nesumnjiv jer da bi se primenio novi finansijsko-računovodstveni sistem istraživanje je pokazalo da je neophodno povećati kompetentnost sistema odbrane, odnosno rukovodećeg i komandnog kadra koji donose pre svega strateške, ali i druge odluke po dubini i širini organizacije. To je u stvari novi pojavni oblik vojnog menadžmenta koji dobija nove dimenzije u: izradi strategije, upravljanju ljudskim potencijalima sa akcentom na razvoj i motivaciju, planiranje i kontrolu, efikasnim kanalima komunikacije i upravljanje rizicima. Primenom menadžmenta znanja i kvaliteta kroz uvođenje inovacija u budžetsko poslovanje sistema odbrane predstavlja praktičnu primenu novih ekonomskih znanja i najmodernijih dostignuća menadžerske profesije.

Pored naučnog, doktorska disertacija ima i društveni značaj, jer se obezbeđenjem veće ekonomije u trošenju finansijskih i drugih sredstava smanjuju potrebe za oružanim snagama, što omogućava državi da ta sredstva uloži za zadovoljenje društveno socijalnih, i drugih potreba. Budžetsko finansiranje omogućava i veću transparentnost u raspolaganju vojnim budžetom, što povećava poverenje društva u vojnu organizaciju, posebno ukoliko se istima raspolože na racionalan način i uz visok stepen odgovornosti.

9. LITERATURA

KNJIGE:

1. Radosavljević Ž. (2001) *Vojna ekonomika – kako efikasno i efektivno upravljati vojnom organizacijom*, Vojna akademija, Beograd,
2. Radosavljević Ž. (1998) *Teorija praksa i veština savremenog menadžmenta*, Vojna akademija, Beograd,
3. Radosavljević Ž. (1996) *Praksa menadžmenta i preduzetništva*, Vojna akademija, Beograd,
4. Radosavljević Ž. (1999) *Savremeni menadžment trgovine*, Vojna akademija, Beograd,
5. Radosavljević Ž. (1999) *Tajne uspeha velikih imena svetskog biznisa*, Vojna akademija, Beograd,
6. Tešanović B. (2003) *Osnovi ekonomike Jugoslavije u ratu*, ŠONID, Beograd,
7. Tešanović B. (2014) *Ekonomija logistike odbrane*, Vojna akademija, Beograd,
8. Tešanović B. (2012) *Mikroekonomija*, Vojna akademija, Beograd,
9. Trandafilović S. Knežević M. (2013) *Finansiranje sistema odbrane i programsko budžetiranje*, Vojna akademija, Beograd,
10. Tešanović B. (2009) *Ishrana vojske u ratu – logistički pristup*: Vojna akademija, Beograd,
11. Tešanović B. (2000) *Osnove ekonomike Jugoslavije u ratu: Vojna akademija Vojske Jugoslavije*, Beograd,
12. Tešanović B. (2016) *Osnove ekonomije: Vojna akademija Beograd*,
13. Tešanović B. (2021) *Strukturne promene i razvoj Univerzitet Union Nikola Tesla, Fakultet za poslovne studije i pravo*,
14. Žugić R. (2008) *Vodič kroz budžet, Finansijski plan odbrane, Knjiga 1, Vojna akademija Beograd*,
15. Žugić R. (2010) *Vodič kroz budžet, Finansijski plan odbrane, Knjiga 2, Vojna akademija Beograd*,
16. Stiglić, J. (2013) *Ekonomija javnog sektora, Beograd: Ekonomski fakultet Beograd*,
17. Adžić, S. (2006) *Ekonomski sistem i privredna politika*, Subotica: Ekonomski fakultet Subotica.
18. Vukotić V. (2019) *Dug i (ne) razvoj*, Institut društvenih nauka, Centar za ekonomska istraživanja, Beograd,
19. Vlada Republike Srbije (2019) *Program ekonomskih reformi 2019-2021*,
20. Cheng. G (2014) *Data envelopment analysis*, Intellectual Property Publishing House Co. Ltd. Beijing,
21. Baldwin, R., Wyplosz, C. (2010) *Ekonomija evropskih integracija*, Beograd: Data Status.
22. Begović, B., Živković, B., Mijatović, B. (2002) *Novi model privatizacije u Srbiji*, Beograd: Centar za liberalno-demokratske studije.
23. Bjelić, B. (2004) *Principi ekonomije*, Novi Sad: IGT.
24. Blekburg S. (1999) *Oksfordski filozofski rečnik*, Novi Sad: Svetovi.
25. Bošnjak, D., Ljutić, B. (1995) *Dictionary of Accounting Terms*, Beograd: Panda-graf.
26. Brummerhoff, D. (2004) *Javne financije*, Zagreb: Mate.
27. Chistensen, T., et al. (2007) *Organization Theory and Public Sector*, New York: Routledge.

28. Chobanov, D., Mladenova, A. (2009) *What Is the Optimum Size Government*, Sofia: Institute for Market Economics.
29. Claus Z. (2001) *Privatisation and Liberalisation of the Post and Telecommunication Sector – Impact on Employees and Trade Union*, Berlin: UNI.
30. Cousins, M. (2005) *European Welfare States – Comparative Perspectives*, London: SAGE Publications.
31. Cullis J., Jones, P. (1998) *Public Finance and Public Choice*, New York: Oxford University Press.
32. Čučković, N., et al. (2011) *The Privatisation of Public Utilities in Croatia: An Assessment of Major Gains and Pains*, Zagreb: LSEE.
Dieter B. (2005) *Public Enterprise Economics*, Amsterdam: North-Holland.
33. Dimitrijević, B. (2007) *Menadžment u javnim uslugama*, Prezentacije, Sremska Kamenica: Fakultet za uslužni biznis.
34. Dimitrijević, B. (2009) *Inflacija i nezaposlenost*, Sremska Kamenica: Univerzitet Educons.
35. Dimitrijević, B., Fabris, N. (2009) *Makroekonomija*, Sremska Kamenica: Univerzitet Educons.
36. Dimitrijević, B., Fabris, N. (2012) *Ekonomska politika - teorija i analiza*, Beograd: Ekonomski fakultet u Beogradu.
37. Dušanić, J., Bošnjak, M. (2008) *Monetarne i javne finansije*, Beograd: Beogradska poslovna škola.
38. Engels, W. (2000) *Kapitalizam i njegove krize*, Beograd: Čigoja štampa.
39. Flynn, N. (2002) *Public Sector Management*, Edinburgh: Pearson Education Limited.
40. Fukujama, F. (2002) *Kraj istorije i poslednji čovek*, Banja Luka: Romanov.
41. Gaughan, P., A. (2004) *Mergers, Acquisitions, and Corporate Restructurings*, New York: Wiley.
42. Giddy, I. H. (2004) *Corporate Financial Restructuring*, New York: New York University Press.
43. Grbić, V. (2005) *Ekonomija Evropske unije*, Beograd: Megatrend univerzitet primenjenih nauka.
44. Grgić, R. (2010) *Menadžment javnih finansija*, Beograd: Panevropski univerzitet Aperion.
45. Gruber, J. (2010) *Public finance and Public Policy*, New York: Worth Publishers..
46. Hayek, F. (1998) *Poredak slobode*, Novi Sad: Global books.
47. Heming R. (2002) *Privatization and Public Enterprises* Washington: IMF.
48. Hindriks, J., Myles, G. (2004) *Intermediate Public Economics*, Cambridge: The MIT Press.
49. Holcombe R. (2006) *Public Sector Economics*, London: Pearson Education.
50. Hrutić, H. (2006) *Javne finansije i poresko pravo*, Beograd: Službeni glasnik.
51. Ivanić, M. (2002) *Principi ekonomije* Banja Luka: Ekonomski fakultet Banja Luka.
52. Jovanović, A. (2008) *Fiskalna harmonizacija u Evropskoj uniji*, Niš: Ekonomika-Sven.
53. Just, R. E., et all, (2004) *The Welfare Economics of Public Policy- a Practical Approach to Project and Policy Evaluation*, Cheltenham: Edward – Elgar Publishing Limited.
54. Kecman-Šušnjar, A. (2012) *Efekti privatizacije preduzeća od strateškog interesa u privredi Srbije*, doktorska disertacija, Beograd: Ekonomski fakultet u Beogradu.
55. Kessides, I. (2004) *Reforming Infrastructure: Privatization, Regulation and Competition*, Washington DC: World Bank and Oxford University Press.

56. Kiš, T. i dr. (2005) *Kvantitativni metodi u ekonomiji*, Subotica: Ekonomski fakultet u Subotici.
57. Kostandinović, S., Kostandinović, R. (2008) *Upravljanje javnim sektorom*, Niš: Visoka strukovna škola za menadžment u saobraćaju.
58. Krugman, P. (2010) *Povratak ekonomije depresije i svetska kriza 2008.*, Beograd: Heliks.
59. Krugman, P. (2010) *Okončajte ovu depresiju. Odmah!*, Beograd: Heliks.
60. Lane, E. J. (2000) *New Public Management*, London: Routledge.
61. McCormick, J. (2010) *Razumjeti Evropsku uniju*, Zagreb: Mate.
62. Mesarić M. (2008) *XXI stoljeće*, Zagreb: Prometej.
63. Meyer, D. (1998) *Concepts in Economics*, New York: McGraw-Hill, Inc.
64. Mihajlović, L. (2000) *Privredni sistem i ekonomska politika*, Novi Sad: Poljoprivredni fakultet.
65. Milanović, B. (2006) *Odvojeni svetovi. Merenje međunarodne i globalne nejednakosti*, Beograd: Fond Ujedinjenih Nacija za razvoj.
66. Milojević, A., Trklja, M. (2000) *Javne finansije*, Srpsko Sarajevo: Ekonomski fakultet.
67. Mishkin, F. Eakins, S. (2005) *Finansijska tržišta i institucije*, Zagreb: Mate.
68. Mladenović, Z., Nojković, A. (2005) *Analiza vremenskih serija: primeri iz srpske privrede*, Beograd: Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu.
69. Mueller, D. (ed.) (1997) *Perspectives on Public Choice: A Handbook*, Cambridge: Cambridge University Press.
70. Ognjanović, V. (2004) *Javne finansije*, Beograd: Vojnoizdavački zavod.
71. Ostrom, E. (2006) *Upravljanje zajedničkim dobrima*, Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
72. Ote, M. (2009) *Slom dolazi*, Banja Luka: Romanov.
73. Paunović, B. (2009) *Privatizacija javnih preduzeća u Srbiji*, Doktorska disertacija, Beograd: Univerzitet Singidunum.
74. Perotti, R., Strauch, R., Hagen, J. (1998) *Sustainability of Public Finances*, Bonn: Center for European Integration.
75. Piketty, T. (2014) *Kapital u XXI veku*, Novi Sad: Akademska knjiga.
76. Popov, Đ. (2011) *Procesi u svetskoj privredi i Srbija*, Novi Sad: Pravni fakultet.
77. Popović, D., Vlajić, D. (2005) *Ekonomika tranzicije*, Beograd: Evropska agencija za rekonstrukciju.
78. Pusić E. (1999) *Država i državna uprava*, Zagreb: Pravni fakultet.
79. Radičić, M., Raičević, B. (2008) *Javne finansije – teorija i praksa*, Beograd: Data Status.
80. Radić J. (2011) *Ekonomija rada i socijalna politika Evropske unije*, Subotica: Ekonomski fakultet u Subotici.
81. Rejnhart, K., Rogof, K., (2011) *Ovog puta je drugačije*, Beograd: Službeni glasnik.
82. Ristić, Ž. (1999) *Fiskalna strategija*, Beograd: Ekonomski fakultet.
83. Ristić, Ž. Gudelj, V. (2011) *Javni sektor*, Beograd: Etnostil.
84. Ristić, Ž. (2006) *O istraživanju metodu i znanju*, Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.

85. Schneider, F., Williams, C. (2013) *The Shadow Economy*, London: The Institute of Economic Affairs.
86. Shiller, J. R. (2006) *Irrational Exuberance*, New York: Random House.
87. Simpson, R. (2000) *Vital Networks - A study of public utilities in Bulgaria, Macedonia, Czech Republic and Slovakia*, London: Consumers International.
88. Skidelsky, R. (2009) *Keynes, the Return of the Master*, London: Penguin Books Ltd.
89. Smith, B. P. Max-Neef, M. (2012) *Raskrinkana ekonomija. Od moći i pohlepe do suosjećanja i zajedničkog dobra*, Zagreb: Izvori.
90. Spicker, P. (2000) *The Welfare State – a General Theory*, London: SAGE Publications.
91. Stiglic, E. Dž. (2008) *Ekonomija javnog sektora*, Beograd: Ekonomski fakultet.
92. Stojković, M. (1998) *Primena statistike u menadžmentu kroz primere*, Subotica: Ekonomski fakultet u Subotici.
93. Subotić, D. (2010) *Uvod u metodologiju naučnog istraživanja*, Sremska Kamenica: Fakultet poslovne ekonomije.
94. Swianiewicz, P. (2001) *Public Perception of Local Governments*, Budapest: Open Society.
95. Swianiewicz, P. (ed). (2004) *Local Government Borrowing: Risks and Rewards*, Budapes: Open Society Institute.
96. Swite, O. C. Mc. (1997) *Legitimacy in Public Administration: A Discourse Analysis*, London: SAGE Publications.
97. Šimac, N.(2002) *Europski principi javne uprave: od vladanja do služenja građanima*, Zagreb: Udruga za demokratsko društvo.
98. Šimović, J., Šimović, H. (2006) “Fiskalni sustav i fiskalna politika Europske unije”, Zagreb: Pravni fakultet.
99. Šolak, Z. (2003) *Ekonomika asimetričnih informacija*, Novi Sad: Futura.
100. Štiglic, E. J. (2002) *Protivrečnosti globalizacije*, Beograd: SBM-x.
101. Štiglic, E. J. (2013) *Slobodan pad*, Novi Sad: Akademska knjiga.
102. Ulbrich, H. (2003) *Public Finance in Theory and Practice*, Mason: Cengage Learning.
103. Verner, D., Wolfgang V. (2013) *Evropa od A do Š*, Beograd: Fondacija Konrad Adauer.
104. Vigvari, A., Raičević, B., Brnjas, Z. (2003) *Osnovi državnog budžeta i finansijski poslovi samouprava*, Beograd: Evropski pokret u Srbiji.
105. Walker, R., Boyne, G., Brewer, (2010) *Public Management and Performance*, Cambridge: Cambridge University Press.
106. Weizceker, U.(2005) *Limits to Privatization; How to Avoid Too Much of the Good Thing*, London: Earthscan.
107. Welch D., Fremond O. (1998) *The Case – by – Case, Approach to Privatization Techniques and Examples*, Washington: The World Bank.
108. Yescombe, (2010) *Javno-privatna partnerstva*, Zagreb: Mate.

ČASOPISI:

109. Radivojević. M. Lugonjić M. Primena novog računovodstvenog informacionog softvera u sistemu odbrane, ANTIM 2020,
110. Radivojević. M, Kuzmanović B. Crisis prevention of the current US administration, Bezbednost i mediji u kriznim situacijama, 2019,
111. Radivojevic M, Tešanović B. Eksterna revizija u funkciji upravljanja eksternim rizicima i kontinuitetom poslovanja, Politehnika 2019. godina.
112. Radivojević M. Tešanović B. Troškovi ishrane u Vojsci Srbije, monografija, Univerzitet „Union – Nikola Tesla” 2020. godina,
113. Radivojević M. Tešanović B. Strukturne promene i razvoja računovodstvenih informacionih sistema u sistemu odbrane, Monografija, Univerzitet „Union – Nikola Tesla” u Beogradu, Fakultet za poslovne studije I pravo
114. Radivojević M. Biševac G. Factors of a perfect strategy for relationships in organization – example of emotional economy, Sinteza 2019.
115. Radivojević M. Tešanović . Sistem interne kontrole i revizije u ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije, Bezbednost 2020.
116. Radivojević M. Majstorović M, Tešanović B, Digitalizacija računovodstvenih sistema kao menadžerski izazov, Digitalizacija i sajber bezbednost kao menadžerski izazovi, 2020 Bitolj S. Makedonija,
117. Majstorović M. i Radivojević M. Digitalizacija i opšta uredba o zaštiti podataka, Digitalizacija i sajber bezbednost kao menadžerski izazovi, 2020 Bitolj S. Makedonija,
118. Majstorović M, Radivojević M. Data protection and information security in the age of Corona virus (Covid-19) as a current problem of economic development, Belgorod, Russian Federation 2020,
119. Radivojević M. Majstorović M., Tešanović B. i Krmpot V. Increasing exports from Serbia as a an urgent problem of economic development, Belgorod, Russian Federation 2020,
120. Radivojevic M, Tesanović B, Majstorović M, Application of modern accounting information systems as a condition for better economic development, Belgorod, Russian Federation 2020.
121. Radivojević M., Tešanović, B. Unapređenje efikasnosti poslovanja ministarstva odbrane kroz modernizaciju računovodstvenih sistema, Vojno Delo, 2021.,
122. Radivojević M., Tešanović, B, Majstorović M., Unapređenje efikasnosti poslovanja javnog sektora Republike Srbije, LEMIMA 2021.
123. Kostić R., Knežević M., Lepojević M., Struktura rashoda za finansiranje odbrane Republike Srbije, Vojno Delo 2017.,
124. *Bilten javnih finansija*, različita izdanja, Ministarstvo finansija i privrede RS, Beograd, oktobar 2014.

10. ZAKLJUČAK I PREDLOZI

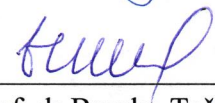
Na osnovu svega prethodno izloženog, a imajući u vidu predmet i ciljeve istraživanja, aktuelnost i značaj teme, teorijsko-metodološki i hipotetički okvir istraživanja, sadržaj, te evidentan teorijsko-naučni i društveni doprinos doktorske disertacije, komisija daje pozitivnu ocenu urađene doktorske disertacije i ocenjuje da je kandidat kroz objavljene naučne i stručne radove, kao i projekte, te tokom izrade ove disertacije ovladao metodologijom i tehnikama istraživanja i naučnog i logičkog zaključivanja.

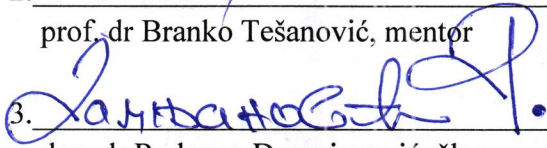
Imajući u vidu navedeno, komisija sa zadovoljstvom predlaže:

Da Nastavno - naučno veće Fakulteta za poslovne studije i pravo prihvati, a Senat Univerziteta „Union - Nikola Tesla” iz Beograda da saglasnost na pozitivnu ocenu urađene doktorske disertacije doktoranda Miodraga Radivojevića, pod naslovom: „Budžetsko finansiranje sistema odbrane Republike Srbije i mogućnosti unapređenja” i da odobri javnu odbranu pred istoimenom komisijom.

KOMISIJA:

1. 
prof. dr Milan Radosavljević, predsednik

2. 
prof. dr Branko Tešanović, mentor

3. 
doc. dr Radovan Damjanović, član